

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

2. Статути Великого князівства Литовського: У 3-х томах / За ред. С. Ківалова, П. Музиченка, А. Панькова. Одеса: Юридична література, 2002. Том I. Статут Великого князівства Литовського 1529 року. 464 с. (дата звернення 17.10. 2025 р.)
3. Попелюшко В. О. Зародження та інституційне становлення адвокатури в Україні. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. Вип. 2. С. 159–168. URL: https://eprints.oa.edu.ua/id/eprint/5609/1/Popelushko_10042017.pdf (дата звернення 17.10.2025 р.)
4. Кудін С. В. Правовий статус адвоката за історичним пам'ятками України XVI ст. *Адвокатура України: історія та сучасність*: матеріали Всеукраїнського круглого столу. Київ ; Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка. 2013. С. 38–42. (дата звернення 17.10.2025 р.)
5. Мандзик П. І. Історія адвокатури до XX століття. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. Вип.3. С. 5–10. URL: <https://lj.journal.kspu.edu/index.php/lj/article/view/377/346> (дата звернення 17.10.2025 р.)

Науковий керівник: доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук, доцент **Кухнюк Дмитро Володимирович**

Желейко М. С., Повх Х. В.

студентки 1-го курсу факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ІНСТИТУТ ПРЕДСТАВНИЦТВА ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ У СУДІ У СТАРОДАВНЬОМУ СВІТІ

Інститут представництва та захисту прав людини у суді має глибоке історичне підґрунтя, адже навіть у стародавні часи він відіграв важливу роль у відновленні порушених прав, забезпеченні справедливого вирішення спорів та зміцненні довіри до державної влади. Дослідження особливостей представництва та захисту прав особи у стародавньому світі дозволяє краще зрозуміти витоки розвитку сучасного інституту адвокатури.

У Стародавньому Вавилоні діяв Кодекс Хаммурапі (XVIII століття до нашої ери). Хаммурапі був першим кодифікатором права, який визначив процеси, пов'язані з судовим процесом. Сторони могли легко покладатися на осіб, які відігравали у той час роль адвокатів та діяли від їхнього імені. Обов'язками таких осіб було ведення справ, надання аргументів, допит свідків та захист клієнта від неправдивих звинувачень. Отже, вавилонських адвокатів можна вважати одними з

найдавніших захисників, чия діяльність регулювалася законом, а не лише звичаєм.

У Стародавньому Єгипті судочинство тісно перепліталася з релігійними переконаннями: суддями часто ставали жерці, а головною цінністю вважалося поняття Маат, що символізувало істину, справедливість і порядок. Осіб, які допомагали громадянам у судових справах, називали «заступниками» або «представниками». Ці люди допомагали складати позови, пояснювали закони та норми, а також виступали від імені осіб, які самостійно не могли захищати свої права перед судом. Найчастіше такими помічниками були писарі — освічені люди, які мали навички читання, письма і добре знали законодавство. Вони відігравали важливу роль у забезпеченні справедливості, хоча їхня робота не розглядалася як окрема професія (це було радше служіння чи виконання обов'язку в межах державної системи).

У Стародавній Греції, особливо в Афінах у V–IV століттях до нашої ери, судова система характеризувалася активною участю громадськості та прозорістю. Кожен громадянин мав право представляти себе в суді, оскільки здатність чітко висловлювати свій захист вважалася ознакою громадянської зрілості. Однак не всі люди мали здатність переконливо проголошувати свою позицію у справі. Це призвело до формування окремої групи осіб, відомої як логографи, які складали судові промови на замовлення [1]. Серед найвідоміших логографів Лісій, автор понад 200 судових промов, деякі з яких збереглися донині, та Ісократ — відомий теоретик риторики та засновник школи красномовства.

У Стародавньому Римі судова система мала більш формалізований і розвинений характер. Основою римського права стали Закони XII таблиць, які визначали права громадян, суспільний лад, порядок розгляду справ та міру відповідальності. У процесі розвитку правової системи виникло поняття «advocatus», яке походить від слова ad-vocare, що означає «звати на допомогу». Ці «запрошені особи» здійснювали консультивання, допомагали в правовій підготовці аргументів, складали юридичні документи та виступали в судових засіданнях. Згодом адвокатська діяльність набула професійного статусу, а адвокати стали невід'ємною складовою судового процесу.

Значну роль у судових процесах також відігравали оратори. Їхня діяльність базувалася здебільшого на мистецтві переконання. Яскравим прикладом оратора є Марк Тулій Цицерон — видатний адвокат, філософ і державний діяч [2]. Він вважав, що захист інших є найвищим проявом людської доброчесності. У своїх судових промовах Цицерон поєднував глибоке розуміння законів із апеляцією до моральних і суспільних цінностей, що зробило його зразковою фігурою серед римських правозахисників.

Із часом, у період Римської імперії, з'являються законодавчі акти, які впорядковували діяльність представників адвокатської професії. Серед них: 1) встановлення критеріїв до освіти й моральної репутації адвокатів; 2) заборона на введення клієнта в оману або на отримання надмірної винагороди; 3) формування етичних стандартів професійної діяльності.

Таким чином, період стародавніх часів є яскравим прикладом зачаткування інституту адвокатури як елементу правової системи, який у подальші століття зазнав розвитку та розквіту.

Список використаної літератури

1. Історія адвокатури. Адвокатура Вінниччини. URL: <https://osav.vn.ua/wp-content/uploads/2021/09/Історія-адвокатури.pdf>
2. Цицерон коротка біографія. URL: <https://dovidka.biz.ua/tsitseron-korotka-biografiya/>

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент **Кравченко Марина Олександрівна**

Кіндей Ю. О.

студентка 1-го курсу факультету судового та міжнародного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

РОЛЬ АДВОКАТУРИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Адвокатура є фундаментальною інституцією правової держави, що забезпечує реалізацію принципу верховенства права та гарантує кожній особі право на правничу допомогу. Її статус і функції визначено на конституційному рівні та у профільному законодавстві. Відповідно до статті 59 Конституції України, кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав.

У період воєнного стану, встановленого законом України «Про правовий режим воєнного стану», роль адвокатури є особливою, оскільки обмеження окремих прав і свобод не скасовує права на захист.

За результатами більше ніж трьох років війни можна з впевненістю зазначити, що в умовах воєнного стану адвокатура продовжує забезпечувати ефективний захист прав і свобод людини та виконувати функцію посередника між особою і державою. Утім, в сучасних умо-

Секція 2
ІСТОРИКО-ПРАВОВІ ПИТАННЯ
ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ДІЯЛЬНОСТІ АДВОКАТУРИ

Мінченко Р. М.

Допомога правова чи правнича: теоретична дискусія
та законодавство 307

Кравченко М. О.

Функціонування адвокатури в умовах воєнного стану як один
із етапів розвитку цього інституту 311

Бабенко В. А.

Діяльність адвокатури в умовах воєнного стану 313

Бикова С. А.

Деякі аспекти функціонування адвокатури в умовах воєнного
стану 315

Виходець О. О.

Становлення професійної адвокатури на українських землях
у добу Великого князівства Литовського 317

Желейко М. С., Повх Х. В.

Інститут представництва та захисту прав людини у суді
у Стародавньому Світі 320

Кіндеї Ю. О.

Роль адвокатури в умовах воєнного стану: виклики
та перспективи 322

Маркасова Л. В.

Здійснення адвокатської діяльності в умовах воєнного стану
в Україні 324

Собакар В. О., Ратнер Д. С.

Роль адвокатури з найдавніших часів по сьогодення 326

Секція 3
РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАВДАНЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
АДВОКАТІВ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ
АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Джабурія О. О.

Основні питання діяльності ради адвокатів Одеської області
на сучасному етапі 329